

رقابت پداست!

آموزش

ابراهیم اصلانی

اشاره

در شماره‌ی اول مجله، کتاب **مدرسه‌ی بدون رقابت** را معرفی کردیم. هم‌زمان با این کار، نوشته‌ای با عنوان «**طرح معلم افتخاری**» از آموزگاری در خوزستان به دستمان رسید. با توجه به موضوع انگیزشی طرح، از نویسنده‌ی کتاب **مدرسه‌ی بدون رقابت** خواستیم که دیدگاهش را درباره‌ی آن بیان کند. پیشنهاد می‌کنیم، ابتدا طرح معلم افتخاری را بخوانید و سپس سراغ تحلیل و نقد آن بروید.

معلم افتخاری!

مدتی بود که دانش‌آموزان رغبت زیادی به شرکت در فعالیت‌های کلاسی نشان نمی‌دادند. می‌خواستیم کاری انجام دهیم تا شرایط انگیزشی کلاس تغییر کند. یک روز به دانش‌آموزان گفتم، می‌خواهم مسابقه‌ای بین شما اجرا کنم. هر کس در همه‌ی آزمون‌های کلاسی بالاترین نمرات را بیاورد، عنوان معلم افتخاری را کسب می‌کند و جانشین من در کلاس خواهد بود.

با این کار، تلاش دانش‌آموزان چند برابر شد. همه برای به‌دست آوردن امتیاز بیش‌تر می‌کوشیدند. بعد از دو هفته فعالیت در کلاس و برگزاری امتحانات گوناگون، نتایج را اعلام کردم. یکی از دانش‌آموزان فعال کلاس به نام **فاطمه**، پیروز شد و مقام معلم افتخاری را به‌دست آورد.

به دانش‌آموزان اعلام کردم، فاطمه فردا معلم افتخاری است. با او همکاری کنید. روز بعد، مشاهده کردم که فاطمه به‌طور دقیق همان کارهایی را که من در کلاس انجام می‌دادم، اجرا می‌کند.

بر روند کار او نظارت می‌کردم و می‌دیدم که سعی دارد کارها را به‌صورت مشارکتی انجام دهد. آن‌روز فاطمه و دانش‌آموزان کلاس، روزی پرتلاش را پشت‌سر گذاشتند.

تأثیر این طرح را وقتی خوب فهمیدم که یک روز به دلیلی نتوانستم

برگ استراک مجله های رشد

شرایط:

۱- پرداخت مبلغ ۰/۰۰۰ ریال به ازای هر عنوان مجله‌ی درخواستی، به صورت علی‌الحساب به حساب شماره‌ی ۳۹۶۶۳۰۰۰ بانک تجارت شعبه‌ی سه راه آزمایش (سرخه‌حصار) کد ۳۹۵ در وجه شرکت است.

۲- ارسال اصل فیش بانکی به همراه برگ تکمیل شده‌ی اشتراک یا بابت سفارشی، (کی فیش را نیز خودنگه دارید).

نام مجله های درخواستی :

نام و نام خانوادگی: _____
 تاریخ تولد: _____
 میزان تحصیلات: _____
 تلفن: _____
 نشانی کامل پستی: _____

استان: _____
 خیابان: _____
 پلاک: _____

کد پستی: _____

امضا: _____

کتاب مشترکین: ۰۲۱-۷۷۲۳۶۶۵۶-۷۷۲۳۶۶۵۵
 مستوفی پستی امیر مشترکین: ۱۶۵۹۵/۱۱۱
 کتاب پیام گیر مجله های رشد: ۰۲۱-۸۸۳۰۱۲۸۲

پانویس:

۱- جزایی برکت، مجله در صورت توانا و کامل بودن نشانی و بزم حضور گردند، بر عهده‌ی مشترک است.

۲- برای شروع اشتراک مجله از پهن در بافت برگ مشترک است.

به مدرسه بروم. فردای آن روز، مدیر و معاون مدرسه به من گفتند که کلاس به خوبی اداره شده است. حالا هر چند ماه یکبار، با همکاری بچه‌ها این کار را انجام می‌دهیم و همواره نتیجه رضایت‌بخش بوده است. بالا رفتن میزان اعتماد به نفس دانش‌آموزان، علاقه‌مند شدن به شغل معلمی، استفاده‌ی مناسب از وقت در کلاس

و رقابت سالم بین دانش‌آموزان، از مزایای این طرح است.

فرحناز شریفی

معلم پایه‌ی پنجم دبستان فدک، حمیدیه‌ی خوزستان

هر شرایط رقابتی وجود دارد. وقتی با استفاده از رقابت، دانش‌آموزان را به تلاش بیش‌تر و می‌داریم، ممکن است همه وارد گود شوند، اما بدیهی است که شانس همه برای موفقیت یکسان نیست. ۳. وقتی دانش‌آموزان برای کسب امتیاز بیش‌تر و پیشی گرفتن از یکدیگر می‌کوشند، ما تصور می‌کنیم اقدام انگیزشی مؤثری به کار برده‌ایم، اما یک نکته‌ی مهم فراموش می‌شود؛ با رقابت، در واقع دانش‌آموزان دنبال یادگیری نیستند، بلکه دنبال نمره و برتری طلبی هستند. یکی از نتایج رقابت مدرسه‌ای، تغییر هدف است. ۴. ممکن است بگویید در هر حال، این کار باعث ایجاد تحرک در کلاس شده و به هر صورت، سطح انگیزشی دانش‌آموزان را بالا برده است. بله! رقابت می‌تواند برای پیشرفت مؤثر باشد، اما به چه قیمتی؟ خوب است که ما برای ایجاد و تقویت انگیزه‌ی دانش‌آموزان، چاره‌هایی بیندیشیم اما فراموش نکنیم که:

- * رقابت تنها ابزار انگیزشی نیست؛
- * روش‌های انگیزشی باید به گونه‌ای باشند که همه‌ی دانش‌آموزان را درگیر کنند و مهم‌تر از آن این‌که، به همه امکان موفقیت بدهند؛
- * روش‌های انگیزشی نباید صرفاً به انگیزش بیرونی مبتنی باشند؛
- * روش‌های مبتنی بر انگیزش درونی، بسیار بیش‌تر به افزایش حس مسئولیت‌پذیری و تقویت اعتماد به نفس کمک خواهند کرد.

و اما سه پیشنهاد

اول بهتر بود به جای آن که دانش‌آموزان تلاش کنند تا بتوانند معلم افتخاری شوند، این امکان فراهم می‌شد که به نوبت معلم افتخاری باشند و در این شرایط، توانایی‌ها و حس مسئولیت‌پذیری‌شان را نشان بدهند. دوم، به جای رتبه‌بندی دانش‌آموزان و انتخاب دانش‌آموز برتر به عنوان معلم افتخاری، مناسب بود به صورت ملاکی عمل می‌شد. سوم، چه لزومی دارد که حتماً یک نفر معلم افتخاری باشد. می‌توان این امکان را به دانش‌آموزان داد تا دو یا سه نفری و به صورت مشارکتی معلم افتخاری باشند.

با توجه به دیدگاه ضدرقابتی‌ام، نوشته‌ای با مضمون انگیزشی را به من دادند تا آن را بررسی و تحلیل کنم. آموزگار برای ایجاد انگیزش بین دانش‌آموزان کلاس، طرح معلم افتخاری را به اجرا در آورده است و آن‌گونه که گزارش کرده است، خودش و دانش‌آموزان، از نتیجه راضی بوده‌اند. این نوشته بیش از هر چیز بیانگر احساس مسئولیت یک آموزگار در قبال دانش‌آموزان و انگیزش آنان است. وی قصد دارد با اجرای طرحی، هم سطح انگیزشی دانش‌آموزان را بالا ببرد و هم حس مسئولیت‌پذیری آن‌ها را.

چه خوب می‌شد آموزگار محترم، دلایل کارش را توضیح می‌داد و به اصطلاح می‌گفت که مبنای طرحش چه بوده و ایده را بر اساس کدام اصل انگیزشی به دست آورده است. افکار و ایده‌های ناگهانی و ضربتی، تاجه‌اندازه می‌توانند از مبانی و اصول درستی برخوردار باشند؟ اگر دانش و بینش ما در کاری بالاتر باشد، هم می‌توانیم به ایده‌های از پیش تعیین شده‌ی بیش‌تری برسیم و هم در اجرای آن‌ها به روش صحیحی عمل کنیم.

و اما چند نکته در مورد طرح

۱. طبق تعریف، رقابت کوششی است برای پس انداختن دیگری از وصول به هدفی که مورد نظر هر دو طرف است. به عبارت دیگر، در رقابت محدودیت در هدف وجود دارد و با رسیدن یک نفر به هدف، دیگران از آن محروم می‌شوند. در طرح مورد اشاره هم، چنین مشکلی وجود دارد. یعنی در عمل، همه‌ی دانش‌آموزان نمی‌توانند معلم افتخاری شوند، چون اولاً طبق معمول، قوی‌ترها شانس بیش‌تری دارند، ثانیاً محدودیت زمانی وجود دارد و ثالثاً ممکن است یکی دو نفر دانش‌آموز زرنگ‌تر، چندبار بتوانند این موقعیت را کسب کنند و نوبت به دیگران نرسد. ۲. واقعیت‌هایی درباره‌ی رقابت وجود دارند که در کتاب مدرسه‌ی بدون رقابت بیان شده‌اند. یکی از واقعیت‌ها این است که: **رقابت، بیش‌تر به نفع قوی‌ترهاست تا ضعیف‌ترها.** همان‌گونه که در نوشته اشاره شده است: **یکی از شاگردان فعال پیروز شد.** این مسئله‌ای است که در